

THL:n ehdotuksia kansallisen perus- ja ihmisoikeustoimintaohjelman valmisteluun liittyen

THL kiittää mahdollisuudesta esittää näkemyksiä konkreettisiksi tavoitteiksi ja toimenpiteiksi perus- ja ihmisoikeuksien toteutumisen edistämiseen eri hallinnonaloilla. THL keskittyy ehdotuksissaan sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalaan.

THL toivoo ensisijaisesti, että YK:n vammaisten henkilöiden oikeuksia koskeva yleissopimus (UNCPRD) ratifioitaisiin viivytyksettä sitten, kun lain kehitysvammaisten erityishuollosta muutokset on saatu voimaan. Pitkä väli sopimuksen hyväksymisen vuonna 2007 ja ratifioinnin välillä luo epävarmuutta vammaisille henkilöille sekä niille tahoille, joiden tulisi valmistautua sopimuksen voimaantuloon.

Vammaissopimuksen toimeenpanon ja seurannan kannalta oleellista olisi, että

- kansallinen tiedonkeruu vammaissopimukseen liittyvissä asioissa järjestetään yhteistyössä ja koordinoitusti eri hallinnonalojen ja viranomaisten kanssa niin, että tietotarpeet voidaan määritellä riittävän ajoissa ja ottaa huomioon esimerkiksi väestötutkimuksissa ja tilastoinnissa,
- sopimuksen toimeenpanon ja seurannan kaikissa vaiheissa osallistetaan aktiivisesti ja säännönmukaisesti vammaiset henkilöt ja tätä varten luodaan mekanismit,
- erilaisissa lainsäädäntö- ja muissa hankkeissa (kuten sote- ja aluehallintouudistuksessa) huomioidaan vammaissopimuksen asettamat vaatimukset säännönmukaisesti ja tätäkin varten luodaan tarvittavat mekanismit ,
- vammaisuuteen liittyviä stigmoja, syrjintää ja syrjäytymistä pyritään vähentämään paitsi riittävien ja sopivien palvelujen ja kohtuullisten mukautusten turvin, myös organisoimalla tiedotuskampanja vammaisten ihmisoikeuksista ja niiden toteutumisen edellyttämistä toimista ja
- viranomaisia koulutetaan ihmisoikeuksien huomioimisessa esimerkiksi sosiaali- ja terveyspalveluja järjestettäessä.

THL esittää lisäksi, että 1.8.2015 voimaan astuneen Euroopan neuvoston naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan ehkäisemisestä ja torjumisesta solmitun yleissopimuksen (ns. Istanbulin sopimus) velvoitteiden kansalliseksi toimeenpanemiseksi laaditaan kunnianhimoinen ja kattava toimeenpanosuunnitelma.

Toimeenpanosuunnitelmassa tulisi huolehtia, että

- naisiin kohdistuva väkivalta tunnistetaan ja tunnustetaan vakavaksi ihmisoikeusongelmaksi Suomessa ja todetaan valtion velvoite turvata perus- ja ihmisoikeudet
- lainsäädännön rooli välineenä puuttua ja ehkäistä väkivaltaa tunnustetaan ja lainsäädäntöä tarvittaessa tarkistetaan sopimusvelvoitteiden toteuttamisen varmistamiseksi
- tilastointia ja tutkimustiedon keruuta väkivallasta kehitetään ja tehostetaan
- tietoa naisiin kohdistuvasta ja perheväkivallasta ilmiönä ja osaamista esimerkiksi viranomaisyhteistyön toimintamalleista (mm. MARAK) viedään kuntien ja tulevien sote- ja itsehallintoalueiden rakenteisiin
- väkivallan ennaltaehkäisyyn ja asennekasvatukseen ohjataan riittävät resurssit
- erityisen haavoittuvassa asemassa olevat ryhmät tunnistetaan ja heille laaditaan soveltuvia palvelukokonaisuuksia
- maahanmuuttajien kotouttamistyössä huomioidaan myös väkivallan ehkäisytyö
- toimeenpanosuunnitelman toteutuksessa otetaan järjestöt mukaan monitoimijayhteistyöhön.

Sanna Ahola, erityisasiantuntija

Martta October, kehittämispäällikkö